

Vesa Kautto

Ansiokas graduopas

Analysoin vuonna 2003 tässä lehdessä kymmentä tutkielman teon opasta. Tarkastelun kohteena oli, millaisia neuvoja oppaat antavat kirjallisuuden käytöstä. Kärkipäässä monipuolisuudessa oli Juha T. Hakalan *Graduopas* (1999). Nyt Hakala on julkaissut oppaastaan uudistetun laitoksen (*Uusi graduopas. Melkein maisterin entistä ehompi niksikirja*. Hki: Gaudeamus 2008. 252 s.).

Hakala toimii tällä hetkellä kasvatustieteen professorina Kokkolan yliopistokeskuksessa. Hänellä on erinomainen pohja kirjoittaa tutkielman tekemisestä. Hakala on tehnyt itse kaksi gradua ja väitöskirjan. Hän tutkinut, millaisia ongelmia tutkimusten ohjaajat ovat havainneet opiskelijoiden työskentelyssä. Hän on toiminut valtakunnallisen maisterihautomon vetäjänä 1997–2006 ja lukenut siinä tehtävässä parituhatta gradua. Uudessa graduoppaassa Hakala on ottanut huomioon maisterihautomon kokemukset.

Edellä kuvattu asiantuntemus oikeuttaa Hakalan kirjoittamaan realistisesti, keveästi ja hauskaasti. Tämä tyyli saa kyllä toisinaan sivuuttamaan tärkeät asiat turhan lyhyesti. Opiskelijan voi olla vaikea ymmärtää mainintaa, jonka sisältö on kokeneelle tutkijalle selvä.

Hakala pyrkii riisumaan gradun teosta turhan salamyhkäisyyden. Hän kehottaa käyttämään selkeää kieltä ja välttämään vaikeaselkoisuutta, koukeroisuutta, monimutkaisuutta ja pitkävirkkeisyyttä. Tutkielman tekoon ei pidä varata eikä käyttää liikaa aikaa. Jaksotettu aikataulu on laadittava ja siinä on pysyttävä.

Toimiessaan maisterihautomon ohjaajana Hakala on opastanut myös luonnontieteiden ja kauppatieteiden opiskelijoita. Pääosa Uuden graduoppaan esimerkeistä on kuitenkin humanistisilta, kasvatustieteellisiltä ja yhteis-

kuntatieteellisiltä aloilta. Hakala antaa ohjeita tutkielmaa yksinään tekeville. Parittain, ryhmissä ja projekteissa työskentelevät saanevatkin toisiltaan riittävästi tukea.

Eräänä kymmenestä keskeisestä ohjeestaan Hakala kehottaa opiskelijaa sopimaan työn ohjaajan kanssa, millaista neuvontaa tarvitaan ja annetaan. Vihjeitä ohjaajalta saatavasta tuesta vilahtelee tekstissä siellä täällä. Ehkä olisi sekä opiskelijan että opettajan kannalta eduksi, jos hyvän ohjaajan toiminta olisi koottu yhtenäiseksi kuvaukseksi.

Hakala selostaa monipuolisesti tutkielman teon eri vaiheita ja antaa hyviä neuvoja. Kirjallisuuden etsimistä, valintaa, arviointia ja käyttämistä Hakala käsittelee liki 30 sivun verran. Kuten kirjan edellisessäkin laitoksessa hän erottelee taustakirjallisuuden ja varsinaisen tutkimuskirjallisuuden. Edellisen käytöstä on kyse, kun tutkimusaiheeseen tutustutaan ja sitä täsmennetään. Sähköistä aineistoa Hakala käsittelee varsin laajasti mutta osin hieman epämääräisesti. Niinpä yliopistokirjastojen tarjoamia elektronisia lehtiä ei suoraan mainita, vaikka niitä voidaan pitää luotettavuudeltaan hyvinä. Kirjallisuuden valinnan kriteereinä painotetaan muun muassa aineiston tuoreutta, alkuperäisyyttä, lähdeluettelon laadukkuutta ja koulukunnan tai tutkimussuunnan yhtäläisyyttä opiskelijan valitseman kanssa.

Vuonna 2005 oli suomalaisissa yliopistoissa noin 15 000 ennen vuotta 1998 aloittanutta opiskelijaa, joilta puuttui tutkinnosta vain gradu. Kaikki opastukset ja neuvot, joilla tutkielmien valmistumista voidaan edistää, ovat siten erittäin tarpeellisia ja tervetulleita. Tässä tehtävässä Hakalan kirja on hyvä apuväline.